

TO 22.10.2020 KLO 19.00 KANNELMÄEN KIRKKO
MA 26.10.2020 KLO 19.00 OULUNKYLÄN KIRKKO

KRISTA ROSENBERG

viulu

PETTERI POIJÄRVI

alttoviulu

LAURI KANKKUNEN

sello

NIAMH MCKENNA

huilu

ANNA-MAIJA KORSIMAA

klarineti

MIKA PAAJANEN

käyrätorvi

OSSI TANNER

piano

Felix Mendelssohn

Pianotrio d-molli, op 49 (säveltäjän versio huilutriolle)

Ernö Dohnányi

Sekstetto C-duuri, op 37

FELIX MENDELSSOHN

Pianotrio d-molli, op 49

Pianotrio on eräs kamarimusiikin perussapluunoista. Tälle alustalle on sen synnystä aina meidän aikoihimme viljelty runsaasti musiikkia sen ilmaisullisen mukautuvuuden ja teknisen monimuotoisuuden ansiosta. Felix Mendelssohnin pianotrio d-molli valmistui vuonna 1839, kaksikymmentäviisi vuotta genren eräänlaisen arkkityypin, Ludwig van Beethovenin Arkkiherttua-trion jälkeen. Sitä olivat edeltäneet mm. Franz Schubertin panos genren katalogiin ja sitä olivat seuraava vielä mm. Johannes Brahmsin triot. Sävellyks on Mendelssohnin okteton ohella eräs tekijänsä suosituimmista kamarimusiikkiteoksista. Ja se oli pidetty ja paljon soitettu vielä siinäkin vaiheessa, kun monet aikalaiset muuten tunsivat musiikkinsa jäävän Wagnerin ikeen alle ja toisaalla jo alkoi modernismi versota sävellajimusiikin jättömailla.

Tässä teoksessa siirtymä Beethovenin majesteettillisuudesta ja vakavasta henkevydestä romantiikan sisäiseen kamppailuun on jo aivan selvä. Beethovenilta peritystä muodosta ja rakenteesta huolimatta teoksen ilmiasu on aivan muuta; tässä, arkkiherttuan asemesta, puhuu romantiikalle lajityyppillinen kärsivä sankari. Pianotekstuuri kurottaa paikoin Chopinin melodisen kimmellyksen suuntaan – säveltäjät tunsivat toisensa ja Mendelssohn ihaili pianon taikuriksi kutsumaansa Chopiniä. Teoksen pianotekstuuriin on vaikuttanut myös toinen säveltäjäkollega, Ferdinand Hiller, joka kehotti Mendelssohnia uusimaan alkuperäisen version pianokudosta romanttisempaan suuntaan, á la Robert Schumann. Schumann, teoksen tutustuttuaan, nimesi Mendelssohnin 'vuosisatamme Mozartiksi': 'Hän mitä parhaimmin näkee aikamme ristiriitaisuudet ja kykenee asettelemaan ne sopusoinnussa

samaan teokseen.' Schumann myöhemmin kohotti Mendelssohnista lausumansa ylisat musiikin muotoon omassa pianotriossaan, samassa sävellajissa muuten, antaen Mendelssohnin ilmaisun siellä täällä kuultaa omasta musiikistaan.

Neliosaisen teoksen avausosa alkaa ilman varsinaista esittelyä. Sello, romanttisen sankartyypin musiikillinen inkarnaatio, esittelee osan rauhallisen pääteeman, johon piano synkopoiduilla säestyskuvioilla kontrastoi. Viulu liittyy mukaan omalla versiollaan teemasta. Toisen, duuriteeman, esittelee jälleen sello. Kehittelyjaksossa Mendelssohn vielä yhdistelee näitä kahtaa teemaa. Kertausjaksossa viulu piirittää sellon kertaamaa avausteemaa omalla vastamelodiallaan. Toisen osan avaaminen on pianistin askareta; melodia helähtelee sopraanokäden oikeassa laidassa, siihen kontrastoi vahva bassolinja ja säestyskuvio on ripoteltu molemmista käsistä ylijääville sormille. Pianon jälkeen teema siirtyy viululle, sellon sitä vuorostaan kontrastoidessa. Lyhyehkön kolmannen osan, scherzon, rytminen motiivi polveilee läpi osan, sen keskijaksoa lukuunottamatta, jonka materiaali taas on kaikuja ensimmäisestä osasta. Finaalin pianostemma koki kollega Hillerin kehoituksen jälkeen suurimmat muutokset, eikä pianistin tehtävä siitä ainakaan helpottunut. Teoksen nimisävellaji on d-molli, joka mitä parhaimmin sopiikin tuskan sävyttämän romanttisen päätöksen sokkeliksi. D-sävellajit pysyttelevät muutenkin teoksen keskiössä. Finaalin lopussa, aivan ennen teoksen sulkeutumista, Mendelssohn vielä kääntää musiikin mollista duuriin; mitä hän tällä lienee halunut ilmaista, jää meidän arvailtavaksemme.

ERNÖ DOHNÁNYI

Sekstetto C-duuri, op 37

Unkarilainen Ernst von Dohnányi oli maailmasotien välisenä aikana läsnä kaikkialla maansa musiikkielämässä. Hän oli alunperin pianisti, mutta ehti toimia Budapestin filharmonikoiden ylikapellimestarina, Budapestin musiikkiakatemian johtajana ja Unkarin radion musiikkipäälikönäkin. Säveltäjänä hän tapasi käyttää nimestään sen saksalaistettua muotoa Ernő Dohnányi.

Säveltäjänä Dohnányi oli ehtymätön vauhtiveikko, mitä hän ilmeisesti oli henkilökohtaisessa elämässäänkin. Hänen musiikistaan ei puutu intoa ja vimmaa. Silti, hänen musiikkinsa yhteydessä mainitaan tavattoman usein Johannes Brahmsin nimi. Yhtäläisyyttä toki löytyykin; molemmille oli ominaista sulavan romanttisen ilmaisun valaminen klassisen muotokäsityksen muotteihin. Eikä juuria näille yhteneväisyyksille ehkä tarvitse kovin kaukaa etsiä: Dohnányin sävellyksenopettaja Hans von Koessler oli Brahmsin musiikin harras ihailija. Johannes Brahms ehti puolestaan myös innostua Dohnányin nuoruuden töistä ja myötävaikutti mm. tämän pianokvinteton esittämiseen Wienissä.

Sekstetossa yhtäläisyydet Brahmsiin ovat kyllä selvät, mutta Dohnányin musiikissa on myös omat selvästi tunnistettavissa olevat ominaisuutensa. Hän nojaa vahvasti klassiseen muotoon, mutta hänen ilmaisulleen tunnusomaista on vekkuli huumori ja

hieman rasavilli meininki. Musiikin kekseliäisyys ja energisyys tekevät siitä sangen koukuttavaa. ”Seksteton musiikki muuttuu edetessään aina vain kiinnostavammaksi”, totesi eräs aikalaiskritikko. Teoksen ainekset olivat tiettävästi alunperin suunnitteilla kamariorkesterin käyttöön, mikä ehkä selittää sen että sekstetossaan säveltäjä sangen peripohjaisesti hyödyntää jäljelle jäänyttä instrumentaatiota.

Klassisesti neliosaisen (nopea-hidas-scherzo-finaali) teoksen ensimmäisessä osassa on jo tuhdisti draamaa ja turbulenssia. Hitaassa osassa, Intermezzossa, kuullaan teoksen kukaties sisäistyneimmät hetkoset, joskaan ei kulu juuri tovia kauempaa kun ajatuksen keskeyttää hurtti marssi - säveltäjän sisäisiä ääniä toki epäilemättä sekin. Scherzon virkaa tekee kekseliäs variaatio-osa, jossa on kaikuja Brahmsin käyrätorvitriosta. ”Säveltäjällä tuntuu olevan käytössään tuplamäärä synonyymejä muihin kollegoihinsa verrattuna”, toteaa kriitikko tästä osasta kantaesityksen jälkeen. Variaatioiden äityessä aina vain hurjemmiksi puhaltajat ryhtyvät rauhoittelemaan tilannetta ja vievät musiikin teoksen finaaliin, jonka tyylien sekamelskasta voi yrittää identifioida vaikutteita, sen minkä kerkeää.

Erkki Suomalainen

HKO SCREEN -MOBIILISOVELLUS

HKO Screen -mobiilisovellus tuo orkesterin verkkoon striimattavat konsertit älylaitteisiin:

- katso ja kuuntele suoria verkkolähetyksiä
- palaa konserttitaltiointeihin
- tutustu taiteilijavieraiden haastatteluihin
- käytä ennakkoon luotuja soittolistoja

Ilmainen sovellus on saatavilla Android- ja iOS-laitteisiin.

LUE LISÄÄ: www.helsinginkaupunginorkesteri.fi/fi/hko-screen-sovellus

RAKASTAVA

Susanna Mälkki kapellimestari
Xavi Castelló Arándiga Lyömäsoittimet
Tero Saarinen Koreografi
Oskari Kymäläinen (Tero Saarinen Company) tanssi

Gustav Mahler Adagio sinfoniasta nro 10 (sov. Michele Castelletti)
Jean Sibelius Rakastava jousiorkesterille
Iannis Xenakis / Tero Saarinen Rebonds
Ludwig van Beethoven Sinfonia nro 1

Lokakuu päättyy suurten sinfonikkojen säveliin. Kaupunginorkesterin sinfonietaikokoonpano tarttuu Mahlerin kesken jääneen kymmenennen sinfonian maalailevaan Adagio-osaan, juhlistaa 250 vuotta täyttävää Beethovenia säveltäjän ensimmäisellä sinfoniolla sekä tulkitsee Sibeliuksen Rakastava-sarjan rikkaasti soivalla jousistollaan.

Iannis Xenakiksen hypnoottinen sooloteos lyömäsoittimille muuttuu kaksi taidemuotoa yhdistäväksi duetoksi, kun lavalle astuvat orkesterin lyömäsoittinten äänenjohtaja Xavi Castelló Arándiga sekä Tero Saarinen Companyn tanssija Oskari Kymäläinen. Koreografi Tero Saarisen työn lähtökohtana on sävellyksen moniäänisyys: ”Musiikki on rikas elämys, joka kuulostaa siltä että soittajia olisi useita. Haluan tutkia samaa intensiteettiä ja monimuotoisuutta tanssijan liikkeessä.”

Liput ja lisätiedot: www.helsinginkaupunginorkesteri.fi

TI 27 / 10 / 2020

13.00

KE 28 / 10 / 2020

12.00 & 19.00

TO 29 / 10 / 2020

19.00 HKO Screen